

magyar műhely

A párizsi magyar folyóirat legújabb, 62–63. számában ismét alaposan feladja a leckét hűséges olvasóinak. A legkülönbébb „szövegek” megfejtése – ha egyáltalán azzal az igénnyel születnek, hogy valóban megfejtjük őket – az avantgarde alapos ismerőinek is fogas feladat, értelmezésére pedig valószínűleg még ők sem vállalkoznának. Sajátos szintézisben találkozik a legjellemzőbb kísérletekben a játék és komolyság, a magasra csigázott igény és az igénytelenség, a pillanatnyi intuícóra való hagyatkozás – mely olykor sajátos ízlést tükröz – és a gondos tervezés. Arra nagyon jó alkalmat nyújtanak például *Papp Tibor* négyzetekkel és téglalapokkal szabdaltszövegei, hogy elgondolkozzunk az irodalom lehetséges értelmezéseiről anélkül, hogy a lap írásainak tükrében e kérdésre bármiféle választ megkockáztatni mernénk. Talán valamelyes segítséget nyújthat *Kanyó Zoltán* „Logikai norma és elbeszélés” című tanulmánya, de őszintén szólva a szerzőnél makacsabban hiszünk abban, hogy a mű alakításában az írói személyiségnek és intuíciónak is van némi szerepe, nemcsak a logikai konstrukcióknak. A 62–63. számban három magyarországi szerző műveit is olvashatjuk: Zalán Tibor *Síva háta mögött*, Balázsovics Mihály *bevezetés a társaságba* című írását és Péntek Imre két versét. Egyébiránt a *Magyar Műhely* egyes számai arra mindenképp jó alkalmat szolgáltatnak, hogy felelősebb és az eddigieknél tudatosabban szembesüljünk az irodalommal, illetve a róla kialakított – némely vonásaiban talán hagyományos – képünkkel. anélkül, hogy azt feladandónak kellene vélnünk. Az természetes, hogy a lap tipográfiai kivitelezése ezúttal is rendhagyó.

SZÁMUNK ÍRÓI

EGYED ANDRÁS tanár, tudományos kutató, az International Council of Psychologists tagja.

KUTAS KÁLMÁN ny. evangélikus lelkész, költő, 92 éves. Versei a *Napkeletben*, a *Protestáns Szemlében* és a *Vigiliában* jelentek meg, legutóbb 1976. októberi számunkban.

MEZEY LÁSZLÓ professzor, irodalomtörténész, az irodalomtudományok doktora, az MTA tudományos tanácsadója, a középkori írásbeliség és írásművészet európai hírű tudósa. 1980 szeptemberében „Gellért-problémák” c. tanulmányát közöltük.

SZABÓ FERENC SJ a Vatikáni Rádió magyar műsorának szerkesztője. Teológiai, filozófiai és irodalmi tanulmányokat ír. Legutóbb „Henri de Lubac 80 éves” (1976. április) és „Ötvenéves a Vatikáni Rádió” (1981. május) című írásait tettük közzé.

WÁGNER TIBOR újságíró, tanár, a Magyar Életrajzi és a Magyar Irodalmi Lexikon munkatársa. A szerkesztésében készült Szerb Antal-émlékkönyv a Magvető kiadásában lát majd napvilágot.

Itt hívjuk fel olvasóink és az érdeklődők figyelmét arra, hogy lapunk régebbi számai a Vigilia Kiadóhivatalában megvásárolhatók.

OLASZ FERENC FOTÓI

Ez idén Olasz Ferenc fotóművész felvételei díszítették a Vigilia címlapját. Falvak szélén, országotak mentén, temetőken, templomkertekben, hegyek lábánál készítette őket a legkülönbözőbb hazai tájakon és Erdélyben, Székelyföldön. Úgyes parasztemberek keze munkáit, faragásait, pléhfestéseit örököltette meg a Corpusokban, Pietákban, stációkban, szentekben, mint a vidék vallási életének nélkülözhetetlen kifejezőit, attribútumait.

Nézem ezeket a képeket és szeretném megtudni, milyenek lehettek azok az emberek, akik ezeket a fából faragott kereszteteket, pléhből kivágott angyalokat, fényes szárnyú madarakat, szúrágta kelyheket, rozsdasátté Máriákat, koszorús Krisztusokat készítették?

Látszólag mit sem tudnak az ábrázolt dolgok egymás közti kapcsolatáról. Csak egy-egy dolognak Istennel való kapcsolatára figyelnek. Soha nem ábrázolják a fényt, hogy segítségével az egyik alaktól a másikhoz jussanak. Soha nem törekednek a perspektíva érzékeltetésére: nem azért, mintha nem lennének képek rá, hanem azért, mert nem akarják, hogy figuráik a háromdimenziós térben kevésbé legyenek egyedül. Úgy látják alakjaikat, mintha Isten éppen csak önmaguknak alkotta volna meg őket, s azok mit se tudnának egymásról. Egyik sem illik bele a másik formálódásába. Soha nem tekintenek egymásra, mindig velünk néznek szembe. Érezni, éppen a teremtésből jönnek, és a következő teremtésre vároznak.

Ezek a naív művészek nyugalomban ábrázolják a dolgokat, a tér még mozdulatlan körülöttük. A teret úgy érzékelik, mint a kegyelmet, amelyben Isten jön el közejük. És ebben a csöndben jobban hallhatják őt. Így minden egyes alakért külön-külön felelősek. Nem tudunk egy alakot egy másikhoz való viszonyával meghatározni. Úgy vannak elválasztva egymástól, hogy az egyik nem egészítheti ki a másik töredékességét. Nem ők vigyáznak egymásra, Istennek kell őriznie őket. Eleve úgy dolgoztak, hogy alkotásukat valóban csak ő fejezheti be. Kényszerítik magukat arra, hogy Istennel legyenek. És kényszerítik Istent, hogy velük legyen. Mindig ezt az elkülönített világot helyezik elé, hogy ismét összerakja darabjait. Soha nem hagyják nyugodni. De nem volt a világ soha oly nyugodt, mint ez, amely nem hagyott nyugtot teremtőjének.

Olasz Ferenc képei olyanok, mint Jézus evangéliumi példabeszédei. Ha birtokában vagyunk az elemi értés szabályainak, ha ismerjük az élet grammatikáját, még nem jelenti azt, hogy alkalmazni is tudjuk. Ezért vannak a példabeszédek és ezért a képek is, amelyek elsősorban önmagukat jelentik, de ugyanakkor mindig valami önmagukon túlira is utalnak. Sokszor nem világosak minden részletükben, néha titokzatosak, nehezen megközelíthetők, az értelem és az érzélem síkján nem mindig követhetők. Igazi jelentésüket nem szétszedve, tudományos elemzéssel találjuk meg, hanem a teljes létben, amit magukban hordanak. Nem egyszerűen tükröt tartanak, hanem élet-képet, élet-darabot állítanak elénk, amit nem lefordítani kell, hanem elérni, hogy a képek kép, a darabnak darab feleljen meg az életünkben.

T. G.